

Vergaderjaar 2008–2009

31 811

Wijziging van een aantal wetten van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (Verzamelwet SZW-wetgeving 2009)

C

MEMORIE VAN ANTWOORD

Ontvangen 22 juni 2009

De regering heeft met belangstelling kennisgenomen van de vragen en opmerkingen in het voorlopig verslag van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Met deze memorie beantwoordt de regering de gestelde vragen. Hierbij is de indeling van het voorlopig verslag aangehouden.

Tijdsevenredige spreiding van kosten

De leden van de PvdA-fractie geven aan kennis te hebben genomen van de brief van het Verbond van Verzekeraars van 4 juni 2009. Deze brief ziet op de interpretatie van het nieuwe, bij amendement toegevoegde artikel 17a Pensioenwet (PW) over tijdsevenredigheid toerekening kosten pensioenovereenkomst. In deze brief wordt op een aantal punten gevraagd de interpretatie van tijdsevenredigheid zoals bedoeld in art 17a, parallel aan de overeengekomen interpretatie van art 7a Pensioen- en spaarfondsenwet (PSW) te bevestigen. De leden van de PvdA-fractie sluiten zich bij deze vragen aan en verzoeken de regering hierop een voor de uitvoeringspraktijk hanteerbaar antwoord te geven.

Het Verbond van Verzekeraars refereert aan de interpretatie van toezicht- houder De Nederlandsche Bank (DNB) inzake artikel 7a PSW en gaat er vanuit dat de uitleg die daaraan door DNB werd gegeven voor inwerking- treding van de PW leidend is voor de uitleg van het nieuwe artikel 17a PW. Het betreft hier voornamelijk de evenredige opbouw en financiering bij premieovereenkomsten, mede in relatie tot gelijke behandelings- en fiscale aspecten.

Er zijn op voorhand geen bezwaren om de voor artikel 7a PSW gehanteerde interpretatie door te trekken naar artikel 17a PW. Wel geldt daarbij het onderscheid zoals zojuist geschetst dat artikel 7a PSW alleen tijds- evenredige spreiding tijdens de deelneming voorschrijft, terwijl artikel 17a PW deze spreiding niet toespitst op de periode van deelneming.

De leden van de CDA-fractie vragen of bevestigd kan worden dat de kosten in het kader van beleggingen nog steeds mogen worden onttrokken, respectievelijk dat gemaakte kosten in rekening gebracht mogen worden, zoals vermeld in artikel 50, derde lid, PW.

Daarnaast stellen deze leden dat bij sommige collectieve contracten is geregeld dat de werkgever (een deel van) de kosten voor zijn rekening neemt, zodat er geen (of weinig) kosten in mindering op de premie worden gebracht. Zij vragen of aangegeven kan worden dat dit nog steeds mogelijk is.

Tenslotte vragen de leden van de CDA-fractie te bevestigen dat bij eenmalig aanvullende koopsomstoringen, de kosten ook eenmalig over die koopsom in rekening gebracht mogen worden.

De regering beantwoordt deze vragen bevestigend. De Verzamelwet SZW-wetgeving 2009 brengt geen wijziging aan in bovenstaande mogelijkheden. Het met die wet te introduceren nieuwe artikel 17a PW ziet er in de praktijk op dat de te voorziene kosten gedurende de looptijd tijds-evenredig gespreid dienen te worden. Een dergelijke spreiding is niet toe te passen op kosten die gekoppeld zijn aan specifieke incidentele gebeurtenissen of individuele keuzen. Van deze kosten staat niet vast dat zij zich zullen voordoen, zodat ook de omvang niet te voorzien is.

Een en ander komt overeen met de praktijk zoals die gold onder de PSW.

De leden van de CDA-fractie stellen dat met het amendement Omtzigt/Spekman (Kamerstukken II 2008/09, 31 811, nr. 12) de onevenredige verdeling van kosten over de premie verleden tijd is bij collectieve pensioenregelingen (tweede pijler). Ook bij pensioenen in de derde pijler (lijfrenten) speelt de onevenredige verdeling van de kosten, zo vervolgen deze leden. Ook de Commissie de Ruiter heeft er al op gewezen. Kan, zo vragen de leden van de CDA-fractie, worden aangegeven of ook voor deze polissen een oplossing gevonden is? Zou het niet beter (geweest) zijn om de kostenverdeling in de Wet financieel toezicht (Wft) op te nemen, zo voegen deze leden daaraan toe.

Thans is niet wettelijk bepaald dat sprake moet zijn van tijdsevenredige spreiding van kosten bij derde pijlerproducten. Het opnemen van een wettelijke verplichting acht de regering niet wenselijk. Het zou betekenen dat als een afnemer van een derde pijlerproduct van uitvoerder wil wisselen, de aanvankelijke uitvoerder de initiële kosten mogelijk niet terugverdient. Dat kan uitvoerders ertoe aanzetten contractueel vast te leggen dat afnemers niet meer – of pas na enige tijd – bij de aanvankelijke uitvoerder weg mogen. Omdat dit de marktwerking voor derde pijlerproducten zou beperken, acht de regering dit onwenselijk.

Shopmogelijkheid voor nabestaanden

De leden van de CDA-fractie vragen te bevestigen dat nabestaanden vanaf 21 april 2009 de mogelijkheid krijgen om te gaan shoppen, dus niet alleen nabestaanden die na 21 april 2009 een kapitaal krijgen om aan te wenden, maar ook nabestaanden, die hun kapitaal voor 21 april 2009 hebben gekregen maar nog niet hebben aangewend.

Het antwoord op deze vraag luidt ja. De shopmogelijkheid voor kapitaal- en premieovereenkomsten gaat gelden voor degenen die op of na 21 april 2009 recht krijgen op nabestaandenpensioen, maar ook voor degenen die op 21 april 2009 reeds recht hadden op nabestaandenpensioen, maar het kapitaal waarmee dat pensioen wordt ingekocht op 21 april 2009 nog niet hadden aangewend.

Gesplitst aankopen van pensioen

De leden van de CDA-fractie geven aan dat in de derde nota van wijziging de mogelijkheid wordt geboden om bij kapitaalverzekeringen met pensioenclausule de pensioenknip in verband met lage rentestand tijdelijk

te handhaven. Zij vragen aan te geven wat onder tijdelijk verstaan wordt. Tevens vragen zij aan te geven ten opzichte van welk percentage de «lage» rentestand wordt bepaald. Waarom kan, zo vervolgen deze leden, de pensioenknip niet altijd worden toegepast, indien de rentestand op het moment van aankoop lager is dan de «gewenste» rentestand?

De regering gaat uit van een tijdelijke mogelijkheid tot gesplitste aankoop voor de duur van 5 jaar. Dat houdt in dat de mogelijkheid tot gesplitste aankoop zal gelden voor degenen met een pensioen(ingangs)datum van vóór 1 januari 2014.

Om de navolgende redenen zal de mogelijkheid tot gesplitste aankoop van pensioen wegens lage rentestand tijdelijk, en niet structureel, worden geboden. Ten eerste zou structurele openstelling van deze mogelijkheid betekenen dat structureel zou worden afgeweken van het uitgangspunt van de PW dat vanaf de pensioendatum het pensioen in euro's vast moet staan. Artikel 1 PW schrijft namelijk voor dat onder ouderdomspensioen wordt verstaan een geldelijke, vastgestelde uitkering. Dat schept duidelijkheid naar gepensioneerden. Een structurele renteknip zou afbreuk doen aan dit uitgangspunt. Ten tweede is er binnen de bestaande regelgeving – en onder behoud van het zojuist aangehaalde uitgangspunt – de mogelijkheid om reeds vóór de pensioendatum een deel van het pensioen in te kopen, waarmee risico's op eventueel dalende beurskoersen en rentestanden kunnen worden afgewend. Een structurele renteknip is daarom niet nodig.

Het gesplitst aankopen van pensioen is toegestaan onafhankelijk van de actuele rentestand of de verhouding daarvan met de rentestand waarop en waarmee de pensioenuitvoerder heeft gerekend ter bepaling van het pensioenkapitaal.

De leden van de PvdA-fractie is niet geheel duidelijk voor welke pensioenen de tijdelijke mogelijkheid van gesplitst aankopen van pensioen gaat gelden. Betreft die alleen vaste premiereregelingen met een ongewisse pensioenuitkomst, zo vragen deze leden. Bij de leden van de PvdA-fractie rees voorts de vraag waarom ten principale alleen vaste premiereregelingen onder deze nieuwe vorm van conversie zouden moeten vallen. En, zo vragen deze leden vervolgens, vallen onder die mogelijkheid ook alle lijfrenteverzekeringen die fiscaal worden gefacilieerd, omdat zij zijn gericht op de opbouw van een pensioenaanvullende of pensioenvervangende lijfrente-uitkering?

Met deze wet wordt tijdelijk de mogelijkheid gecreëerd van gesplitst aankopen van pensioen bij premieovereenkomsten en kapitaalovereenkomsten als bedoeld in de PW. Onder premieovereenkomsten vallen dan de overeenkomsten met zowel een vaste premie, als met een actuarieel stijgende premie (premiestaffel). Bij premieovereenkomsten kan door gesplitste aankoop worden geprofiteerd van eventueel stijgende beurskoersen en rentestanden. Bij kapitaalovereenkomsten kan geprofiteerd worden van eventueel stijgende rentestanden.

De wijziging van de PW ziet dus niet op derde pijlerproducten als lijfrenteverzekeringen, omdat deze niet onder de PW vallen.

Bij een levenslange lijfrente in de derde pijler geldt geen mogelijkheid van gesplitste aankoop. De lijfrente-uitkeringen moeten, behoudens de mogelijkheden genoemd in artikel 3.125 Wet Inkomstenbelasting, altijd levenslang zijn. Indien het lijfrentekapitaal geheel of gedeeltelijk in aandelen is belegd, kan de gerechtigde die wil voorkomen dat de hoogte van de lijfrentetermijnen – afgezien van de rekenrente en de sterftetafels – volledig wordt bepaald door de actuele waarde van de aandelen, de hoogte van de uitkeringen koppelen aan de ontwikkelingen op de beurs. Daarvoor is een regeling opgenomen in artikel 2a Uitvoeringsregeling inkomstenbelasting 2001. Deze maakt het mogelijk om de hoogte van de

lijfrentetermijnen jaarlijks te herrekenen naar gelang de waardeontwikkeling van de gekozen beleggingen. Op die manier kan de belanghebbende het effect dat zou zijn beoogd met uitstel van aankoop van de lijfrente, zelf reeds bewerkstelligen.

De leden van de PvdA-fractie wijzen er op dat veel pensioendeelnemers er de afgelopen hardhandig mee geconfronteerd zijn dat de indexatie van de pensioenen geen recht is en dat men ook tegen nominale verlaging van het pensioenrecht niet verzekerd is. In dit licht vragen deze leden om een meer principiële beschouwing van de vraag of de voorgestelde beperking van het conversierisico op den duur niet een ruimere toepassing zou moeten krijgen in een meer algemene flexibilisering van de inkoop van het pensioen.

Lage beurskoersen en lage rentestanden zijn op alle pensioenvormen (uitkerings-, kapitaal- en premieovereenkomsten) van invloed. In geval van een uitkeringsovereenkomst is de uitkering gegarandeerd. Wel kunnen de lage koersen en rentestanden de dekkingsgraad zodanig onder druk zetten dat een herstelplan nodig is. Van dat plan kan onderdeel uitmaken dat de indexatie enige tijd achterwege wordt gelaten. Overigens kan de achterwege gebleven indexatie in latere jaren worden gecompenseerd (inhaalindexatie).

Met dit instrument, het achterwege laten van indexatie, kunnen de gevolgen van negatieve schokken over verschillende generaties worden uitgesmeerd. Het indexatie-instrument verschaft bij uitkeringsovereenkomsten dus een zekere mate van flexibiliteit, die niet aanwezig is bij kapitaal- en premieovereenkomsten. Bij laatstgenoemde overeenkomsten bestaat de mogelijkheid niet om tegenvallers uit te smeren, omdat het hier om individuele inkoop gaat. Met het gesplitst aankopen wordt bij deze overeenkomsten in ieder geval de mogelijkheid gecreëerd om te profiteren van eventueel herstel van beurskoersen en rentestanden. Bij uitkeringsovereenkomsten kan dat al door de mogelijkheid van inhaalindexatie.

In feite wordt met de tijdelijke mogelijkheid van gesplitste aankoop bij kapitaal- en premieovereenkomsten flexibiliteit gecreëerd die bij uitkeringsovereenkomsten al bestaat. Ook op lange termijn – na verloop van de tijdelijke mogelijkheid van gesplitste aankoop – blijft flexibiliteit mogelijk in kapitaal- en premieovereenkomsten, door vóór de pensioendatum alvast een deel van het pensioen in te kopen met de op dat moment ingelegde premies of het op dat moment opgebouwde kapitaal.

Overige vragen

Naar aanleiding van de in het voorliggende wetsvoorstel voorgestelde vrijlating van inkomsten uit arbeid voor personen van 65 jaar en ouder met aanvullende bijstand, vragen de leden van de CDA-fractie de regering uit te leggen op welke wijze de verdiensten uit arbeid na de 65-jarige leeftijd invloed (of geen invloed) hebben op de bijstandsuitkering.

De Wet werk en bijstand (WWB) voorziet in de noodzakelijke kosten van het bestaan en zorgt daarmee voor een passende bestaansvoorziening voor iedereen die zelf niet in staat is in het eigen levensonderhoud te voorzien. Dit betekent dat er pas recht op bijstand bestaat als er onvoldoende eigen inkomen of vermogen is om in het onderhoud te voorzien en er ook geen recht (meer) is op een andere uitkering of voorziening. Het complementaire karakter van de WWB brengt mee dat alle vermogens- en inkomensbestanddelen waarover de alleenstaande, de alleenstaande ouder of het gezin beschikt of redelijkerwijs kan beschikken, tot de middelen worden gerekend. Met deze middelen wordt rekening gehouden bij het recht op en de hoogte van de bijstandsuitkering. Dit betekent dat

ook inkomsten uit arbeid bij het recht op en de hoogte van de bijstandsuitkering worden betrokken. Als de inkomsten uit arbeid samen met de onvolledige AOW en eventueel een pensioen hoger zijn dan de van toepassing zijnde norm, dan bestaat geen recht op bijstand. Als de inkomsten uit arbeid samen met de onvolledige AOW en eventueel een pensioen lager zijn dan de van toepassing zijnde norm, dan vult de bijstand de inkomsten aan tot die van toepassing zijnde norm. Met andere woorden: de inkomsten uit arbeid worden dan in beginsel geheel gekort op de bijstandsuitkering. De voorgestelde inkomstenvrijlating bepaalt echter dat 25% van de inkomsten uit arbeid met een maximum van € 186 (per 1 juli 2009) per maand worden vrijgelaten. Dat gedeelte van de inkomsten wordt dus niet op de bijstandsuitkering in mindering gebracht en wordt door de oudere behouden naast de onvolledige AOW met eventueel een pensioen en de bijstandsuitkering. De hoogte van die bijstandsuitkering wordt bepaald door de van toepassing zijnde norm vermindert met het meerdere van de inkomsten uit arbeid dat niet wordt vrijgelaten en vermindert met de onvolledige AOW en eventueel een pensioen. Voor dat laatste geldt een vrijlating van € 18,05 per maand voor een alleenstaande (ouder) of € 36,10 per maand voor gehuwden (per 1 januari 2009). Deze pensioenvrijlating komt dus naast de vrijlating van de inkomsten uit arbeid. Per saldo behoudt de 65-jarige in dat geval een inkomen ter hoogte van de van toepassing zijnde bijstandsnorm vermeerderd met de vrijgelaten inkomsten uit arbeid en eventueel de pensioenvrijlating.

De leden van de CDA-fractie halen de toezegging aan, gedaan tijdens de behandeling van wetsvoorstel Enige wijzigingen in de Pensioenwet, de Wet verplichte beroepspensioenregeling en enige andere wetten (Kamerstukken II 2008/09, 31 226, D, blz. 7/8), inhoudend dat de invoering van de PW geen wijziging in de fiscale positie van de directeur-grootaandeelhouder (DGA) tot gevolg zou hebben. Artikel 32aa (inmiddels 32ba) van de Wet op de loonbelasting 1964 zou bij gelegenheid in overeenstemming worden gebracht. Deze leden vragen aan te geven wanneer deze wijziging in de wet wordt aangebracht.

Het ministerie van Financiën zal deze wijziging voortvarend oppakken. Overigens merkt de regering op dat in de praktijk vooralsnog niet van grote problemen is gebleken.

De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
J. P. H. Donner